మధ్యాక్కర

బాగా యెండ పొద్దెక్కింది. అప్పటి కప్పుడే తాతగారు అనుష్ఠానాలన్నీ తీర్చుకుని దొడ్డి వసారాలో, నుస్తుగా బాసెపట్టుమీద కూర్చుని - పుస్తకంలో బొమ్మల వంక, కడుపునిండేట్టు చూస్తున్నాడు. అమ్మమ్మ పూర్తిగా మడికట్టుకుని-పార్వతీదేవికి మల్లే, అర్థణా అంత కుంకుంబొట్టుతో సందిట మంచినీళ్ళ కడవ - మరోచేత్తో, కరివేప రెమ్మలూ పట్టుకుని - వంట యింట్లోకి వెళ్ళిపోతూ, ఆ చాయలకు వచ్చింది!

"ఆగు! అమ్మీ! -" అన్నారు తాతగారు. ఆగి అలానే నిలుచుంది. ఆయన షామేదాగా, ఎగాదిగా చూసి—

"భేష్! ఇంకా ఆడదానివే!-" అని మెప్పుగా తల ఊగింనారు.

అమ్మమ్మకు సర్వసాధారణంగా తాతయ్య మాటలు అర్థంకావు. కాని, ఆయన నోటివెంట వచ్చేది, అహర్నిశమూ ఛలోక్తులేననీ - అంత పండుతనం వచ్చినా - ఆమె కంట పడగానే ఆ మారాజు, బాలా కుమారుడేననీ - ఆవిడకు ఓ నమ్మకం! అమ్మమ్మ ముసిముసి నవ్వులతో లోపలికి చక్కాబోయింది.—

"అంటే ఏమిటి తాతయ్యా!-" అన్నాను రవంత దగ్గిరకు జరిగి.

"అంతేనోయ్!—మీ అమ్మమ్మ ఇంకా ఆడదే—"

"—అనగా?-"

"అది, మా తాలూకు రహస్యం! - అయినా-నీకు చెప్పవచ్చునులే - పువ్వు-పుట్టగానే పరిమళిస్తుంది! ఆడది మటుకు వయసు వచ్చినకొద్దీ రెచ్చిపోతుంది! ఒంపులు ఒంటపడతాయ్ - చిన్నప్పుడు మా ఆవిడ అలవోకగా త్రిభంగిగా నిలిచేది! మీ అమ్మమ్మ అయిన తరువాత - కడవ రొండిన పెట్టుకుంటేనేగాని, ఆ భంగిమం రావడంలేదు!

అదీ, నా అదృష్టమే అనుకోవాలి – కొందరు కుసుమ కోమలులు, – యీ వడిలో, కోరమీసం పెంచుకుని, కొరకరాని కొయ్యలై పోతారు. అమ్మమ్మ మటుకు అంతో యింతో ఆడ – రేక దక్కించుకుంవయ్యా!-

ఇంతలో అమ్మమ్మ యిటు వచ్చింది. -"

"రా!-ఇలా కూర్చో?" అన్నాడు.

"నేను — మడి!" అని జంకింది.

"మనం ఒక్కమ్మడి! - రా పిల్లా!" అని ఆయన చేజాచాడు! — నేను అక్కడనుంచి లేచాను.

"కూచోరా - నాన్న!" అంది అమ్మమ్మ!-

"కాస్సేపు వాడు పరపురుషుడే! - విష్కరిమించనీ-"

నేను లోపలికి తప్పుకున్నాను. అమ్మమ్మ మోకాళ్ళు పట్టుకుని నింపాదిగా చతికిలపడ్డది.—

తాతయ్య పుస్తకం విప్పి, అమ్మమ్మ ముందుకు జరిపాడు. అది - అజంతా బొమ్మల పుస్తకం!-

అమ్మమ్మ ఉలిక్కిపడ్డట్టు చూసి - తాతయ్యవంక కోసంగా చూసి, - "అవ్వ!" అన్నట్టు నోటికి చెయ్యి అడ్డం పెట్టుకుంది! — యిదేం విడ్డూరం! - అనుకుంది!

"వెర్రిపిల్లా!-తీగెకు కాయలు బరువుటే!" అన్నాడు లాలనగా తాతగారు !

"ఇదేదో విశ్వామిత్ర సృష్టి-" అంది అమ్మమ్మ!-

"అవునే అమ్మీ, ఇలాటి సృష్టి సన్యాసి చేతనవుతుందికాని, సన్యాసి కాని సంసారికి తీరుబడి వుంటుందా?—

ఒరేయ్ బాబూ ఇవి అనుభవంమీద అంటున్న ముక్కలేరా — వింటున్నావ్ కాదూ? -" అని నాకు తగిలేట్టు కేక వేశారు తాతగారు - అమ్మమ్మ నవ్వు అందెల మ్రోతల్లే నన్ను తరుముకు వచ్చింది. నేను ఇంకా లోపలికి వెళ్ళిపోయినాను.

2

తాతగారు, రమారమి ఏకాపెనుంచి తీరుబడిగా కూర్చుని గీర్వాణంగా ఒక పద్యకావ్యం వ్రాశారు. అవాళ మధ్యాహ్నం, దాని పీఠిక అంతా తెలుగులో వివరించడం ప్రారంభించాడు. చేగోడీలు ఫలహారం చేస్తూ-అమ్మమ్మ బియ్యంలో రాళ్ళు తీస్తూ సరసనే కూర్చున్నది. నాకు నిద్ర మత్తుగా వుంది. కాని, ఆయన ఎప్పుడు నోరు విప్పినా ఏదో ఒకటో అరో మడతపేచీ రానేవస్తుంది కనుక - అందుకోసం నేనూ మెలకువగానే ఉన్నాను - తాతగారు తరువాయి ఎత్తుకున్నారు.

...."సన్యాసికి అతి ముఖ్యం సంసారసుఖమని, మనకు ప్రామాణికంగా తేలింది. తానూ ఉత్తరోత్రా తరించడానికీ, ఈలోగా తత్త్వాన్ని తరిచి చూడటానికి దాంపత్యసుఖం ముఖ్యావలంబనం. గాధిరాజు కొడుకు, ఎంతకాలం జడలు కట్టించుకొని శిఖలోంచి నిప్పులూ సెగలూ క్రక్కించినా — చివరకు మేనక చేతిలోకాని, కీలకం చిక్కలేదు.

పుట్టీ పుట్టడంతోటే, ఉపనయనానికి ఎదిగి నిలుచున్న పరాశరుడి కొడుకు తల్లి పసుపున - ఆ మాత్ర మింగక తప్పిందికాదు. నిన్నో, మొన్నో మన శంకరుడు కూడా ఫలానారాజు శరీరంలో ప్రవేశించి, తద్వారా అంతఃపురంలో ప్రవేశించి, ఆ పాఠాలు వల్లించవలసి వచ్చింది."

ఇంతవరకూ విని, అమ్మమ్మ మనసులో "శివ, శివ" అని గొణుక్కుంటో చెవులు మూసుకున్నది. తాతగారు, చిరునవ్వుతో - "అప్పుడే ఏమైనట్లు, వినవలసింది ముందు ఉందే పెళ్ళికూతురా!" అన్నారు. అమ్మమ్మ కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతం అయి, "నేను - అజ్ఞానురాల్ని - నా చెవుల ఇలాటివి పడవేయకండి!" అని బతిమాలుకుంది.

"ఏం! చెడిపోతావా?"

అమ్మమ్మ తల వంచుకు కూర్చుంది.

తాతగారు, నా వైపు చూచి,

"ఏమిటోయ్! - మా ఆవిడ వాలకం? నీ కేమన్నా అర్థం అయిందా? మనం బూతులు మాట్లాడుతున్నామని అనుకున్నదా ఏం? మడిగట్టుకుని - మాంచి వైదిక భాషలో వ్రాశాం కద. ఇంతకూ అమ్మీ! - మండనమిశ్రుడి పెళ్ళాం మహాపతివ్రత అని మనం ఒప్పుకుంటున్నామా? బడితలాటి పరాయి మొగవాడిని - అందులోనూ పైపెచ్చు పరమ సన్యాసిని పట్టుకుని, పట్టపవలు-కామశాస్త్రంలో పరీక్ష ఇవ్వమందే!— అలా అడగటం - బూతంటావా!-

ఏంరా నాన్నా — కృష్ణ పరమాత్మ, డబ్బూ దస్కమూ లేనివాడంటావా! - లక్ష్మీదేవి మొగుడికి కొనుగోలు శక్తి బొత్తిగా లేదంటావా? కన్నకొడుకును తీసుకు వెళ్ళి ఎలాటి కొంపలో కాపురం పెట్టాడు? — తాను అహర్నిశలూ అక్కడికి వచ్చి పోతూండేవాడేకద! - పరమాత్మకు తట్టని బూతు పామరుల కెందుకోయ్! అందాకా ఎందుకూ, నల్లనివాడు పద్మనయనంబులవాడు దాంట్లో చివరిపాదం - మైలపడకుండా

అర్థం చెప్పు. ఎంతమంది పడుచులు నోటపట్టి వర్ణించడంలేదు? అమ్మీ - బూతను కంటే, కులకాలిగాని - ఉలిక్కిపడటం - భామలకు లక్షణం కాదే—"

అమ్మమ్మ మళ్ళీ చెవులు మూసుకునేందుకు సిద్ధం అవుతూండగా — ఇంతలో, వాకిట్లో ఏదో బండీవచ్చి ఆగింది. ఎవరో పిల్ల దిగింది - మెట్లు ఎక్కి, లేడికిమల్లే లోపలికి వచ్చేసింది. తాతయ్య ఆర్టే పరకాయించి చూశారు - మొగం మరీ విప్పారింది.

"నేను శశిరేఖ మనుమరాల్ని" అంది - వచ్చిన పిల్ల కన్ను విందుగా చూస్తూ.

తాతగారు - బాసెపట్టు సరిచేసుకుని — "ఆఁ అట్లాగుటే భడవా? అప్పుడే ఇంతదానవైనావూ?" అంటూ దగ్గిరకు లాక్కుని సరసను కూర్చోపెట్టుకున్నారు.

"మీ అవ్వ - లేచి తిరుగుతూంధికద" - పిల్లది నవ్వుతూ తల ఆడించింది.

"గజ్జె ఘల్‌మంటూందా?" చిన్నది, బుగ్గలు సొట్టలు పడేసుకుంటూ పెదవి రవంత విరిచింది.

"పాత పందిరి పట్టెమంచం-బాగున్నట్టేకద?-" తాతగారి మీదికి అలా ఒరగ పోయి, ఫక్కున నవ్వింది.

అమ్మమ్మ బిక్క మొగంవేసి - "నీ పేరేమిటే అమ్మాయ్!" అని గొంతు సవరించుకుంటుంది.

"అమ్మమ్మ పేరే పెట్టుకుంది!" - తాతయ్య కేసి చూసి జవాబు చెప్పింది - చిన్నది.

"అయితే....మా బాగే !" - తాతగారు, పిల్లను మరింత దగ్గిరకు తీసు కున్నారు.

"అడుగో ఆ ప్రబుద్ధుడు మా మనవడు! - మన పేరే పెట్టారు! - ఆ తల వంచుకోవడం అంతా, బిడియం అనుకునేవ్ - ఓరగా మన వంక చూస్తున్నాడు!-"

చెంపమీద కొట్టినట్టు అన్నారు: తప్పనిసరిగా తల ఎత్తాను. ఆ పిల్ల వందమంది సరసులున్న సభను చూసినట్లు నా వంక చూసి, అయిదు పది చేసింది! తాతయ్య - మెరమెచ్చుగా తల ఊగించారు.

...."అయ్యగారి పాదాలు కళ్ళకు అద్దుకు రమ్మని - అమ్మమ్మ పంపించింది!" అని చిన్నది మనవి చేసింది. ఝల్లుమని ఎగిరి నిలుచున్నది - తాతగారు-కన్ను వాల్చి

కాలివంక చూశారు. చిన్నదాని ఎడమ కాలికి రవ్వలు చెక్కిన అందె వేసి యున్నది.

తాతగారు జమిలి చిటికెలతో తాళం వేస్తున్నారు. ఆ చిన్నది మెరుపల్లే కాలు కదుల్చుతున్నది. అమ్మమ్మ నోరు అలా తెరచుకుని అబ్బురంగా చూస్తూన్నది.

చిన్నది తాతగారిచేత సెబాస్ అనిపించుకున్నది.

ఆ తాళం "ఏమిటని" అడిగాను.

"ఎత్తుకున్నది చంద్రకల - ఋణకిచ్చింది-రాజ మార్తాండం-"

"మరి, తాళాలు ఏడేకద!" అతి తెలివిగా అడిగాను.

"ఆడలేని సాని అయితే తాళాలు ఏడేనోయ్! - అది, అందెవేసిన కాలు - "

అమ్మమ్మ మడిగట్టు కుంటానని లేచింది.

"ఇప్పటికి ఇరవై ఏళ్ళనుంచీ కట్టుకునే ఉన్నావు కదా, ఇంకా రంధి తీర లేదూ," అని తాతగారు అంటూన్నా వినిపించుకోలేదు.

"మీ అమ్మమ్మకు ఇప్పటికి అర్థం అయిందోయ్....వచ్చింది .... సానిపాప అని!...." అంటూ తాతగారు నవ్వారు.

ఆ చిన్నది....బెదురుగా - కోపంగా, కంటికి నీరు తెచ్చుకుంది. తాతగారు లేచి, సందిట పొదువుకున్నారు. అలాగే మనుమరాల్ని ముద్దుచేశారు. చిన్నది, అంతలో తెప్పరిల్లింది!—

"ఏమిటిది" తపీమని అడిగారు తాతగారు.

"కిలికించితం:" తడుముకోకుండా జవాబు చెప్పింది. తాతగారు, అప్పటికి చేయెత్తి దీవించారు.

సంజెపడేలోపున, తాతగారు అంగడి వీధికి వెళ్ళి, చిన్న దానికి చీరె, సారె పట్టుకువచ్చారు. ఆయనే స్వయంగా జడ వేశారు. ఘుమఘుమలాడేట్టు చేశారు. యథా విధిగా అనుష్టానాలన్నీ తీర్చుకుని-తాము దగ్గిర కూర్చుని — చిన్నదానిచేత పాయసం తాగించారు. మల్లెల పానుపుమీద-పోయి నిదుర చెయ్యమన్నారు. అవ్వచేత, ఒక పెద్ద మొహరీ యిప్పించారు.

రాత్రి పన్నెండు అయింది. నాకు నిద్ర రాలేదు - రానంటూంది. తాతగారు వచ్చి నా పక్కమీద కూర్చున్నారు. నేను కంగారుగా లేచి కూర్చున్నాను:

వెన్ను తట్టుతూ - "నీవు యిక్కడ పడుకుంటావని మనం కలకనలేదు సుమీ!–" అన్నారు.

"అదేమిటి తాతయ్యా !-" అన్నాను ఉక్రోషంగా—

"ఆఁ-ఏం లేదు అని తెలుసులే!—మీరందరూ పుట్టు సన్యాసులురా-!"

"అంటే—!"

"పది నవరసులు బనారసు చీరె కొంగుని ముడివేసి—మినప సున్ని ఉండలు గుటకేసి—చీకటి గదిలో దోమల తెరలో—చిదికిపోవల్సిన పుణ్యజనులు!—" తాతయ్యకు అంత కోపం రావడం నే నెప్పుడూ చూడలేదు.

"నేను-నీ మనుమణ్ణే"—అని తాచల్లె లేచాను.

"ఔనోయ్—కాని—మనకూ మనకూ ఒక నూరేళ్ళ వార ఉంది—ఈ ఇరవయ్యో శతాబ్దంలో—సుఖంగా పాపం చేయగలిగిన మొనగాడు అంటూ లేడురా నాయనా - మీరందరూ పూజ్యులు—!"

అలాగే తెల్లవారింది. ఆ చిన్నది—వృద్ధ దంపతుల దగ్గిర సెలవు పుచ్చుకుని వెళ్ళిపోయింది. నా మనసు మటుకు అప్పటికప్పుడు బండి వెంట పరుగెత్తింది.

లోపలనుంచి—తాతగారి గొంతు మ్రోగుతూంది.

"బూతంటే అదేనే అమ్మీ - నీకు సరేసరి, అర్ధం కానేకాదు. నీ మనుమడి కంటావా - అవసరమే లేదు. ఏదో యీ యింటి మొత్తానికి, నే నొక్కణ్ణే ఇలా దేవుళ్ళాడవలసిన వాణ్ణి!" అమ్మమ్మ బిగ్గరగా నవ్వుతూంది. నవ్వుతోనే ఇటువచ్చి, నన్ను చూసి నవ్వేసి, పసిపిల్లవాణ్ణి బుజ్జగించినట్లు, "మా నాయన కదూ, మా నాయనే?" అంది. మళ్ళీ నవ్వింది: నాలుగందాలుగా నవ్వింది. అమ్మమ్మంటే— అంత వయసులోనూ, తాతగారు ఎందుకు పట్టుకు ప్రాకులాడుతారో, అప్పటికి నాకు అర్థమైంది!

3

దేవీ నవరాత్రులకు, కాశీనుంచి తాతగారి సహాధ్యాయి పండువంటి మహామహోపాధ్యాయుడు, భార్యా, తానూ వచ్చారు - మా యింటికి చుట్టపు చూపుగా.

"ఆహా, ఏం కళ అండీ, సాక్షాత్తూ పార్వతీదేవి," అని, అమ్మమ్మ ఆ యిల్లాలిని చూసి ముచ్చటపడ్డది. పలువిధాలుగా మెచ్చుకుంది.

తాతగారూ, ఆ వచ్చిన తాతగారూ ఇద్దరూ యింటినపడి పసిపిల్లలమల్లే ఒకటే ఏక అల్లరి: ఆ రెండు సింహాలూ చూడ ముద్దుగా ఉన్నాయి. కాని, వాళ్ళమాట నాకూ, అమ్మమ్మకూ పిసరంతైనా అర్థం కాకపోయె.

అమ్మమ్మకు ఒకందుకు మటుకు తృప్తి కలిగింది. ఆవిడ అభిప్రాయం—కాశీలో అసలు బ్రాహ్మణులంటూ ఉండనే ఉండరని—చదువు కోసమో, సంపాదనకో—ఇటు వైపునుంచి వెళ్ళిన వాళ్ళు తప్ప: ఆ పండితుడు మటుకు బ్రాహ్మణ్ముడే అని, తాత గారు ప్రమాణం చేసినంత కట్టుదిట్టంగా చెప్పారు.

ఆ మొగుడూ పెళ్ళాం యిద్దరూ—చిలకా గోరింకల్లే ఉండటం చూసి—పిల్లా పాపా లేనందువల్ల అల్లా ఎగిరి గంతేస్తున్నారేమో అనుకుంది అమ్మమ్మ. నా అంత మనవళ్ళు వాళ్ళకూ ఉన్నారని తెలుసుకుని—ఆ దేశం మనుష్యుల తీరు ఎన్నేళ్ళు వచ్చినా అంతే కాబోలు అని సరిపుచ్చుకుంది. తానూ ఆ యిల్లాలిని చూసి ముచ్చట పడింది.

నిజంగా వాళ్ళు వున్న ఆ నెల్లాళ్లూ—మా యింట్లో పండుగగా వుంది. వెళ్ళిన తరువాత, ఒకరోజు....రోజల్లా అమ్మమ్మ కాలుగాలిన పిల్లికిమల్లే తిరుగుతూంది; అనుక్షణమూ ఆవిడనే తలచుకుంటూ ఉంటుంది. ఆ చక్కదనం వేనోళ్ళ పొగడుతుంది.

"వాళ్ళ చెల్లెలు ఒకమ్మాయ్ ఉంది. ఇంతకన్నా బంగారుబొమ్మ" అన్నారు తాతగారు.

"చూస్తే బాగుండునే—" అని రెపరెపలాడింది అమ్మమ్మ.

"బాగుండును—కాని....నాకు ఆ యోగంలేదు!"

"ఏం?"

"వాళ్ళకు ఘోషా!"

"అంటే?....బ్రాహ్మణులకు ఘోషా ఏమిటి?"

"బ్రాహ్మణులకు ఘోషా కూడానా?"

"మరి...."

"వాళ్ళ నవాబులు...."

"రామరామ!....తురకవాణ్ణి కట్టుకుందా?"

"ఊఁ....!"

"పండంటి బ్రాహ్మణపిల్ల!"

"కాదు, బంగారంలాంటి తురకపిల్ల!"

"ఆఁ, ఆఁ, ఏవన్నారూ....ఏమన్నారూ!"

"అంతే....ఉన్నమాటే....!"

"మరి....యీవిడ...."

"వాళ్ళ అక్కయ్యే!"

"అక్కయ్యే!...."

"సాక్షాత్తూ!....ఒక్క తల్లి కడుపున....ఒక్క తండ్రి పనుపున...."

అమ్మమ్మ, వడదెబ్బ తిన్నట్టు....తూలి....పడబోయి....ఎల్లా వెళ్ళిపడ్డదో.... ఏడుకొండలవాడి పటం ముందు ప్రాణాచారం!....

"అపచారం స్వామీ....అపచారం...." అంటూ ఎలుగు రాచుకపోయిన గొంతుతో....

తాతగారు....ఒక్కక్షణం నిదానించి....లోపలకు వెళ్ళి....అమ్మమ్మకు చేరువగా నిలుచుని....భక్తి తాత్పర్యాలతో...."స్వామీ....నా యిల్లాలిని మన్నించు....తెలియక అపచారం చేస్తూంది? బీబీనాంచారు నీ ప్రాణేశ్వరి అని....ఈ పసిదానికి తెలియదు"....

అమ్మమ్మ .... తెల్లబోయి .... అలా తాతగారి కాళ్ళు పట్టుకోబోయింది! ఆయన....శశిరేఖ మనుమరాలిని అక్కున జేర్చుకున్న ఒడుపులో ఆమెను దగ్గిరకు తీసుకుని....

"ఆయనెంతో....ఈయనా అంతే....ఇందులో మటుకు యిద్దరూ ఒకటే...." అంటున్నాడు....అమ్మమ్మ వికలంగా నవ్వింది....

వాళ్ళిద్దరికీ....నేను ఎంతో దూరంనుంచి దణ్ణం పెట్టాను.